

9. Національний музей Голодомору-геноциду (м. Київ). Режим доступу: <https://holodomormuseum.org.ua/osvitni-proekty/>
10. Український науково-дослідний та освітній центр вивчення Голодомору. Режим доступу: http://www.holodomor-hrec.com/?fbclid=IwAR3ldh8i51b_gTLXA1uWAg3xrseeOXSZ8Q9or4MzIigA8TcUSOVTNtdbpYQ

УДК: [37+93] – 047.22

Малієнко Ю. Б.

кандидат педагогічних наук, ст. наук. с.,
Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ

КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ВЕКТОР ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** У тезах розкривається компетентнісний вимір Державного стандарту базової середньої освіти (2020), характеризується компетентісно орієнтоване навчання історії. Автором підкреслюється важливість розроблення і реалізації компетентісно орієнтованих завдань, подаються їх приклади. Наголошується на необхідності формування в учнів / учениць критичного підходу до історичних фактів, документів.*

***Ключові слова:** Державний стандарт базової середньої освіти (2020), історична освіта, компетентісно орієнтоване навчання історії, предметна історична компетентність, компетентісно орієнтоване завдання.*

Державний стандарт базової середньої освіти (2020) затвердив компетентісно орієнтований поступ української освіти. Бачимо це в меті базової середньої освіти, у вимогах до обов'язкових результатів навчання, які визначено на основі компетентісного підходу, ключових компетентностях, у компетентісному потенціалі кожної освітньої галузі.

Метою базової середньої освіти є розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу [1].

Компетентісно орієнтоване навчання історії – взаємодія вчителя та особистості, спрямована на розвиток когнітивних, діяльнісних, емоційно-ставленнєвих чинників розвитку дитини у процесі пізнання історії, що дають їй змогу ефективно й творчо осягати минуле й сьогодення, активно

застосовувати уміння у нових навчальних ситуаціях, успішно діяти в інтелектуальному, міжособистісному середовищі.

Комплексним показником рівня історичної освіти є предметна історична компетентність, яка заснована на знаннях, уміннях, ціннісних орієнтирах і досвіді, набутих дитиною у процесі навчання, розумінні нею різних вимірів світової і вітчизняної історії.

Важливим чинником досягнення зазначеного показника є компетентісно орієнтовані завдання. На нашу думку, компетентісно орієнтоване завдання – нова навчально-методична модель у системі сучасної історичної освіти, завдання якої сформувані в особистості уміння самостійно здобувати історичну інформацію, систематизувати, аналізувати, використовувати її у нових життєвих ситуаціях, розуміти особисту значущість набутого досвіду. Саме тому компетентісно орієнтоване завдання – одне з найважливіших понять сучасної освіти, актуальний засіб навчання, формування умінь, досвіду і ставлень, критеріїв самодіагностики набутих досягнень [2, с. 113].

Одним із перших, хто створив власну систему таких завдань і реалізував її у своїх підручниках історії України, був відомий вчений, педагог В. Власов. Наводимо приклади з його підручників: компетентісно орієнтовані алгоритм і завдання, у яких наявні різні елементи: когнітивний, діяльнісний, емоційно-ставленнєвий / аксіологічний.

- Проаналізуйте подане джерело відповідно до цих правил. 1-й крок – визначте, ким був автор документа; узагальніть, про що йдеться в поданому уривку; з'ясуйте, коли відбулися описані події. 2-й крок – визначте, як автор розповіді ставиться до подій або історичних діячів, що їх описано; поміркуйте, навіщо він свідчить про події; з'ясуйте значення подій та явищ, про які йдеться в джерелі. 3-й крок – поясніть, у чому є цінність джерела особисто для вас; стисло висловіть своє ставлення до описаних подій та діячів [3, с. 35].
- Як поставилися політичні сили Наддніпрянської України до СВУ? Чому? Чи вважаєте ви виправданим таке ставлення? Якою, на вашу думку, є роль історичних знань у подоланні стереотипів і упереджень? Відповідь обґрунтуйте, спираючись на факти, які свідчать про оцінку діяльності УСС та СВУ [3, с. 17].
- Прочитайте фрагменти джерел. Визначте основну думку кожного з уривків та виокремте історичні деталі (факти) з тексту документів. На які нові для вас ракурси Першої світової вказують документи? У чому цінність джерел саме для вас? [4, с. 25].
- На прикладі одного з плакатів поясніть, як пропагандисти маніпулювали історичними фактами. Чому пропаганда не передбачає вільний обмін думками, позиціями, інтерпретаціями? Наведіть 2-3 аргументи, які спростовують позицію пропагандистів [4, с. 141].

Одним з найбільш важливих аспектів компетентісно орієнтованого навчання стає розвиток критичного підходу учнів / учениць до історичних

фактів, документів, а також застосування таких мисленневих операцій, які необхідні для отримання достовірної історичної інформації та її інтерпретації. Йдеться про здатність учнів / учениць:

- усвідомлювати, що будь-яку історичну подію чи явище, як правило, можна розглядати з різних позицій, і ця розмаїтість відбиває розбіжності в життєвому досвіді, вихідних припущеннях і переконаннях (часто однаково обґрунтованих);
- відрізнити факти від суджень і розкривати упередженість, суб'єктивність і стереотипи в письмових звітах і зображеннях, присвячених тій чи іншій події;
- розуміти і застосовувати ключові поняття, пов'язані з вивченням історії, такі як хронологія, зміна, наступність, причинно-наслідковий зв'язок, значення, відчуття епохи;
- усвідомити, що близькість до історичної події чи до того, що відбувається (наприклад, у розповідях очевидця), не є гарантією того, що розповідь чи опис виявляться більш точними і менш перекрученими [5, с. 8].

Ефективне запровадження Державного стандарту базової середньої освіти відіграє важливу роль в компетенізації історичної освіти.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
2. Малієнко Ю.Б. Компетентнісно орієнтовані завдання у змісті курсів історії в ліцеї: суть, структура, класифікація, значення. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 3. С. 111-118. URL: <http://https://lib.iitta.gov.ua/719447/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1>
3. Власов В. С., Кульчицький С. В. Історія України (профільний рівень): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Літера ЛТД, 2018. 304 с.
4. Власов В. С., С. В. Кульчицький С. В. Історія України (рівень стандарту): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Літера ЛТД, 2018. 256 с.
5. Страдлінг Р. Викладання історії Європи XX століття – Б.м: Видавництво Ради Європи, Б.р. URL: <https://rm.coe.int/168049423c>